

Мугъаммат Пайхаммарны * яшав чалышывун уьйренивню маънасы

Номерде:

Пайхаммарны * яшавун уьйренив – бек агъамиятлы иш. Шону мурады янгыз Ислам динни тарихин уьйренив тьогюл, инг алдын, Исламны тюз англав ва ону юрютюв де дюр. Пайхаммарны * яшав чалышывун уьйренивню зор уллу пайдасы бар. Шо Пайхаммарны * гъакъыкъатына тьошонме, динни, Къуръанны дагъы да терен англама, динге инанывгъа, шариат къарарлагъа ва озьюн тутувну къайдаларына байлавлу билимлеге ес болма кемекем эте, ваъзачылагъа Ислам динге чакъырывну ёлларын ва кайдаларын ача.

Автор: Данат Зарипов

Пайхаммарны * яшавунда адамланы ва жамиятны чалышывуну бары да якълары суратлана. Расулулагъ * гъар ким: яш ва къарт, бай ва ярлы, къуллукъдагъы кес ва простой гиши, ёлбашчы ва табеликдеги къуллукъчу, жамият чалышывчу ва загъматчы адам учун уьлгю гъисаплана.

Пайхаммарны * яшавун уьйренивде ва ону ёлун юрютювде инсаниятны бары да яхшы ишлери, ону насиби ва аман къальву топлангъан, неге тьогюл, Пайхаммар * дюньялар учун рагъму-шабагъат гъисапда вакил этилген. («Фикху-ссирати-ннабавийя», 22-нчи бет). Къудратны Еси бары да пайхаммарлардан, эгер олар оьмюр сюреген вакътиде Мугъаммат Пайхаммар * вакил этилип йибериlse, огъар мекенли инанажакъгъа ва ону якълап чалышажакъгъа сёз алгъан. Шону Къуръанда, токъгашдырып айтгъанда «Агълю Имран» сураны 81–82-нчи аяты да гёрсете. (Ас-Сави «Шагъру Жавгъарати-тгавгид»). Пайхаммар * булай айтгъан: «Озьюнден, озьюнню ата-анасындан, яшларындан ва

адамлардан артыкъ мени сюеген болмай туруп, сизин биригизге де мекенли инанагъан болмакъ ёкъ (яни, ону дини толу болмажакъ)» (Аль-Бухари, Муслим) («Фикху-ссирати-ннабавийя», 137-нчи бет).

Къуръанда бизин озьюбюзню ата-аналарыбыздан, яшларыбыздан, доскъардашларыбыздан, байлыгыбыздан, яшавлукъ милюкьюзден эсе Аллагъны, Ону Пайхаммарны * артыкъ сьоиме чакъырагъан ва Аллагъны динин яйыв ёлда къаст этме чакъырагъан аят бар (сура «Тавба», 27-нчи аят).

Ким буса да бирев: «Пайхаммаргъа * бакъгъан сюювню кюрчюсю недир?» – деп сорамакъ бар.

Инг биринчи гезикде, шо Аллагъны ва Ону Расулуну * гъакъ дини ва бизин учун Пайхаммар * етишдирген Ислам дин уллу байлыкъ гъисаплана. Мугъаммат Пайхаммар * – Къудратны Еси Аллагъны лап кёп сьоген къулу, ва биз де

Аллагъ сюеген бары да затланы шолай сьоиме герекебиз. Юрегинде гъакъ герти дини, Пайхаммарны * яшавуну ва къылыкъ якъларыны гъакъында билими булангъы ва сьоннетлерине гёре юрютген къайсы адам да шексиз кюйде ону озьюнню ата-анасындан, яшларындан ва гъатта озьюнден де артыкъ сюер.

Пайхаммарны * сюювню белгилери:

1. Ону сьоннетлерине гёре юрүмек.
2. Ону яшавуну тарихин билмек ва шогъар башгъаланы да уьйретмек.
3. Огъар макътавлар этмек.
4. Ону шариатына гёре юрүмек.
5. Огъар багъышлап салават салмакъ.
6. Ону сьоннетлерин яймакъ ва жанландырмакъ.
7. Гъар гезик ону аты эсгерилегенде салават салмакъ.
8. Ону агълюсюн, асгъабаларын, вадрислерин (гъакъ герти алимлени, ёлун узатагъан муьминлени, авлияланы) сьоимек.

Къызардашлагъа насигъатлар

Биз къаламалыкъланы ва разисизликлени асрусунда, бары да зат акъча булан къыйматланагъан дюньяда яшайбиз. Исламны бизге буюргъан ёлларын юрютме не зат четим эте?

Автор: Абдулмежит Къазалиев

Аявлу бусурман тиштайпалар, бугюн биз бусурманланы, айырып айтгъанда тиштайпаланы гъислери не тиеген бир-бир масъалаланы гъакъында айтажакъбыз.

Башлап къаламалыкъланы, питнени, къылыкъсызлыкъланы, либерализмни ва низамсызлыкъланы асрусунда озьлени жанлы келпетде лап уьлгюлю кюйде гёрсетеген къызардашларыбыз учун Аллагъдан ша-

багъатлар тилеме сюемен. Шо уьлгю гъижап гийивде, саламатлыкъда, тазалыкъда, айыпсызлыкъда, бузулмагъанлыкъда, Аллагъгъа сужда къылывда озьюнню борчларын кютювде, къызардашларыны арасында Къуръанны уьйренивде ва Пайхаммарны * ёлунда юрютме белгилени. Шо къызардашлар, бусурман тьогюллени, ювукъ ва таньш адамларыны ягъындан озьлени англамайгъанлыкъланы ва къаршы турувларына урунса да, лайыкълы ва сабур кюйде ожакъны сакълавчулары, Аллагъны ва Расулулагъны * буйрукъларын кютювчулер гъисапда къала. Шо къызардашлар озьлени яшларын Исламны нормаларына къыйышывлу кюйде тарбиялай ва яшлары, агълюсю Исламны нормаларын сакъласын учун бары да затны эте: олар кёп

заманын Аллагъны эсте алывда, озьюн тазалывда, уьюн – ожагъын питнеден ва пасатлыкъдан сакълавда йибере.

Мен бизин къардашларыны эсине салма сюемен, эгер бизин де шолай борчларыбыз болгъан эди буса, бизден бирев де тиштайпалар этеген затланы этип болмажакъ эди, – гюнден гюнге олар этеген затлагъа биз психология якъдан гъазир тьогюлбюз. Эгер эргиши, авур болуп, яш тапса, ол оьлер эди. Эгер эргишилер гележек 10–20 йылны боюнда (бир-бирде аналар эсли авлетлерини де, гъалиге ерли аналары булан турагъан уллу эргишилегени де гъайын эте)... шо яшгъа нечик къуллукъ этме тьошегенни биле эди буса, биз шону этип бажармажакъ эдик.

бет 4

бет 5

бет 6

► 5

Сыйлы Макканы безендирив

Сыйлы Макка шагъарны ёлбашчылары орамланы ва майданланы безендирмек учун гёз алгъа тутуп, ажайып ашив иш этген. Демек, шолайлыкъда бусурманланы лап сыйлы ва суюкюмлю ери, Макка шагъарда янгыртыв программагъа гёре, хыйлы орамлар ва майданлар чечекли болуп алышынгъан. Парклар ва оьзге яшыл атавлар учун гъали-гъалилерде мунда 3 миллион тюрюлю-тюрюлю гюл орнатылгъан болгъан. Шагъарны безендирив ишлени башын тутгъан ёлдаш англатгъан кюйде, орнатылгъан гюллер Мартинкольд ва

Битония деген журалы гюллер. Ону сёзлерине гёре, гъалиги вакъти шагъарны гъавасын кёолайлашдырмак, яхшы этмек учун хас ишлер юрюлюп тура. Натижада гюллер ва оьзге оьсюмлюклер бирден-бир чечекли ва гёзел болажакъ деп умут этиле. Ясир Факиха дейген инженер хабарлагъаны йимик, шагъар кьуллукъда бир бёлюк бар. Шо кьуллукъда ишлейгенлер гъалиги технология кьайдаланы кёмеги булан бусурманланы сыйлы тахшагъарыны гёрюнюшюн ва аживлюгюн болдурагъан программагъа гёре иш кьура.

Гъижап байлагъан саялы — алапагъа кьошум

жад дейген депутаты айтгъан кюйде, ишлемек учун Россиядан гелгентиш-тайпалар булан дьгъар байлангъан болгъан. Шогъар гёре, орус тиштайпалар гъижап юрютсе, олагъа кьошум акъча тёленежек. АЭС-ни администрациясы россиялылар нечик гийинегенге тийишли кюйде агъамият бермейгенине депутат разисизлик билдире. Мехди оьз пачалыгъына ишлемеге гелгенлени ерли адатлагъа гёре гийинмеге чкьырыв эте. Иранда тиштайпаланы тыш гёрюнюшю шарият талап этеген гьыздан чкьмайгъанны айтмагъа герек. Олар саламатлы гийине ва гъижап деп айтылагъан опуракъны юрюте, демек кьатынгишини бетинден ва кьолларыны аясындан оьзге ерлери ябылып бола. Шо талапланы юрютмейгенлеге кьоду салына, гьатта олар туснакъ этилмеге де бола. 1998-нчи йылда Россия Ирангъа Бушерде биринчи АЭС-ни кьурмагъа кёмек этген болгъан. 2012-нчи йылны август айында АЭС-ни биринчи бёлюгю гьзирленип битген эди, тек о нечик ишлейгени гъали де тергелип тура.

Ирандагъы Бушер шагъардагъы АЭС-де ишлейген россиялы кьатынгишилер бусурмана талапалагъа гёре гийинсе, алапасына кьошум акъча алажакъ, деп билдириле. Иран парламентни Мехди Мусавине-

Британиялы турист Ислам динни кьабул этген кюй

Гъали-гъалилерде бир британиялы турист Мисрини Эль-Харж шагъарындагъы «Аль-Басатейн» деген межитинде Ислам динни кьабул этген болгъан. Айтылгъан шагъарны орамларында гезейгенде бу британиялы адам ерли турист фирманы еси Махир Абдел Жават дейген гиши булан ёлугъуп, бизин динни гьакъында хабарлагъан сонг, бусурманлыкъны кьабул этмеге кьатты кюйде токъташа. Филип Уельс дейген гезевчу мюкюр болгъан кюйде, ол Кьуръан охуйгъангъа тынгламагъа нече де бек сюе. Филип Жаватгъа Ислам динни кюрчюлерини гьакъында айтмагъа тилеген болгъан. Бу тилев Махирни бек хошуна тие ва ол ону ерли межитге элтип, намаз жувунагъан кюйно, намаз нечик кьылагъанны да гёрсете. Узакъ заман да гетмей, Филип имамны арты булан шагъадатны сёзлерин гертилеп ва авзу булан айтып, бусурманлыкъны кьабул эте. Филипге 42 йыл бола, ол орта даражалы агьлюден чыкьгъан адам. Ол учун Мисриге баргъан бу биринчи сапар насипли болуп чыгъа. Ол пирамидалар бар ерден кьайтгъанда Кьуръан охуйгъан тавушну эшите. Бу ажайып

тавушлар онда бир тамаша гьислер тувдурга. Шо гьислер Ислам динни ахтарып кьарамагъа ой бере. Натижада буса, ол бусурман бола. Энни Филип айтагъан кюйде, ол Ислам динге тюшюнген ва шо гьакъ герти экенге де шекленмей. Ол кьардашларын ва танышларын да бусурманлыкъны кьабул этмеге гьаракат этежек, деп билдире. Оьзю де Ислам динни терен ахтармагъа ва уйренмеге кьасткьылажакъман, дей.

Сигарет тартыв айрылывну себеби

"Арта этилген ахтарывлар гёрсетген кюйде, сигарет тартыв рак ва юрек аврувланы себеби болуп кьалмай, агьлю тозулугъа да элте, уйленмеге сюеген уланлагъа кьатын алмагъа да пуршав эте. Мисал учун, Мадина шагъарны судунда гетген йыл айрылывгъа сигарет себеп болуп юзден артыкъ ишге кьаралгъан болгъан. Шолайлыкъда, саудиялы кьатынгишилер сигарет тартагъан эрлери булан бирче яшамагъа суюмей, айрылмагъа арза язгъан болгъан. Ахтарывлар ачыкъ этгени йимик, Мадина шагъарда яшайгъан хыйлы кьызылар сигарет тартагъан уланлагъа эрге бармагъа рази болмай,

оланы таклифин гери ура. Кюйге кьарагъанда, булай иш янгыз Мадина шагъарда бар тюгюл, Сауд Арабстанны оьзге бир-бир шагъарларында да бу кепдеги гьал тувулунгъан. Пачалыкъда сигарет тартагъанланы санавуну кёплюгю касбучуланы илму ахтарывлар этдирген ва тарыкьсыз мердеш агьлю аралыкьлагъа нечик таьсир этегенни билмеге кёмек этген. Саудиялы кьатынгишилени яртысы сигарет тартагъан улангъа эрге бармагъа рази тюгюлю де кёпню англата. Эрге бармагъан кьызылар ойлашагъан кюйде, сигарет тартагъан уьягьлю булан бирче яшамакъ уллу кьоркюнчулу, шону ичинде яшланы савлугъуна да.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Асхабали МУРЗАЕВ

Главный редактор
Зурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ

Редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____
Сдано в печать 28 декабря 2012 г. в 20:00.
Тираж 4. 150 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. Аскерханова 13а.
Тел.: (8722) 51-85-22.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru

ОЪЗЮНДЕН СОНГ ГЪЫЗ КЪОЙМАКЪ . . .

Ким-ким де оъзюнден сонг гъыз къалардай яшав сюрмеге бажармай, бир-биревлеге чи шо гъатта тарыкъ да тюгюл. Бирлер оъзюню яшав-лугъуну гъакъындан къайры оъзге затлагъа башын авуртдурмай, башгъаланы шо да эсине гелмей. Амма, айлана якъда болуп турагъан иш-леге айсенилик булан янашмай ва яшавлукъну юрегине ювукъ алагъанлар, ягъада къалмагъа суймейгенлер де арабызда бар деп айтмагъа болабыз. Аслу гъалда оланы гъаракатына герти багъа олар бу дюньядан гетген сонг берилмеге башлай. Артдагъы йылларда абурлу ва гъаракатлы жагъил оъмюрлю хыйлы дагъыстанлылар бу дюньядан гетгени бизин учун аччы тиймейли болмай. Жагъ, менмен деп турагъан, къолундан иш чыгъагъан уланлар авруп яда къартайыш оылмей, оланы, алгъа барывну токътатмагъа сюегенде йимик, иш этип бу дюньядан ёкъ этедир деп, эсинге геле.

Автор: Азиз Мичигишев

Озокъда, алгъа барывну ва яхшы янгъа багъып алышынывланы токътатмагъа бажаралымас, тек биз ювукъ адамларыбызны, дин къардашларыбызны тас этебиз. Гъар гюн дегенлей биз гючюне гёре гъаракат этегенлени, иш гёрсетегенлени, айлана якъны алышдырмагъа къарайгъанланы тас этебиз. Шолай адамны гъарибиз таныгъанбыздыр, гъатта ювукъ да болгъанбыздыр. Олар аз тюгюл арабызда, тек бизден ажайып кёп гетме де гете. Шолай адамны къабуруну къырыйында эретурагъанда бу оылтюрювлер, къан тёгювлер, гъейлер къачан токъталар экен, деп ойлаласан. Бу гъалгъа шонча да уйренчикли болуп да къалгъанбыз, пашман ойларыбызда дагъы къайсы танышыбызны сынажалар булан мунда гелтирер экенбиз, деп ойлалаша къаласан. Сынажагъа хапарсыздан къайсыбызны да салмагъа бола, тек арабыздан лап яхшылылар шо ахыр сапаргъа бизден чалт гете. Къабурлардан къайтгъанда, гъайранлы, гъар гюнлю ишлеге гиришгенде, айлана якъгъа гёз къаратып, яхшылыкъ этгенлени гъызын гъис этебиз. Бир зат да билинмей къалмай. Ахырат учун жыйлгъаны да оланы янында къала. Герти дюньягъа гёчгенче, адам бу дюньяда этген бир-бир ишлер бар, олар ол оылген сонг да шабагъат гелтире ва гъыз къоя. Пайхаммар * булай айтгъан болгъан: «Адам оылгенде ону ишлери токътала, амма уьч тюрлюсю узатыла: битмейген садагъа, пайдалы билим ва ол саялы дуа этеген рагъмулу авлет» (Абу Хурайра етишдирген гъадис). Хасавюрт районну Къарланюртунда тувгъан Арсланбек Мамаев, гъадисде айтылагъан кюйде йимик, оъзюнден сонг бизин учун битмейген садагъа саналагъан хыйлы иш этмеге бажаргъан. Ону уланы Элдархан да атасы учун дуа эмеге токътамай... Оъзюню атын унутмасдай бу адам шонча къысгъа оъмюрюню ичинде не этмеге болгъан экен? Ол къойгъан ишлер мунаман деп гёрюнюп тура, олар

адамны чомартлыгъыны, Аллагъдан къоркъувуну, тийишлилиге кёмек этивню эсге салып туражакъ. Арсланбек загъматгъа гъюрмет этеген уллу агъюде тувгъан. Иш сююв ону гетген бары да яшавуну белгиси болгъан. Загъматгъа берилив ва гъаракат ондагъы хасиятланы лап белгилелери болгъан. Ону уллатасы юртну тамазасы, акъсакъалы Къонакъбий агъав узакъ оъмюр сюрген, 110 йыл (!) яшагъан ва авруп оылгенче ерли иш этмеге, загъмат тёммеге къоймагъан. Ону оыгъюз арбасы гъар эртен юртдан чыгъып къара ахшам чалынгъан от яда бичен булан гери къайта болгъан. Арсланбекни де, ону къызардашларын ва агъа-инилерин пайдалы иш этмеге, загъматдан къоркъмай, бел бюгюп чалышмагъа къатты ва адилли хасиятлы, юртда лап абурлу адамланы бириси, оланы атасы Элдархан уйретген болгъан.

Арсланбек къайда ишлесе де, не булан машгъул болса да, этеген ишин сююп, загъматгъа берилип къолундан чыгъагъанны оыр даражада этмеге къарап яшагъан. Булай янашыв тийишли натижа бермейли де болмай. Спорт булан машгъул заманында оърлюкелеге етишди: дзю-до ва самбо ябушувлардан чемпион атлагъа лайыкълы болду, огъар спортну устасы деген ат берилди. Тренер болгъанда буса, ол гъазирлеген, тарбиялагъан хыйлы-хыйлы яшлар уллу устьюнюклени етишмеге бажарды. Оъсюп гелегенлени яшёрюмлени гъайын этивню ташламай, оъз ишин, далапчылыгъын юрютмеге башлагъанда да ол гёрмекли натижа гёрсетди.

Арсланбек иш башлап, гелим гелмеге башлагъан-

докъ, ол шоссаягъат рагъмулу кёмек ялгъавну башын тутта. Юртдагъы жума межитни бары да тарыкъ гереге булан ол толу кюйде болдура эди. Юрт жамият межитни ремонтун этеген, айлана якъны безендиреген, оъзгени кютеген адамын тас этди. Бир де башгъа тюгюл Арсланбек инг башлап ругъ якъны гъайын этмеге алгъасайгъанда йимик эди. Улан учун уй этмек сонг, межит алда...

Ташланып къалгъан юрт клубну да онгармагъа ва ондан спорт зал этмеге Арсланбекге нече де къыйын болду, амма бажарылма чы бажарылды. Къыйынлыкъланы алдында бюдюремейгенлик натижасыз къалмас! Ачгъан булан болуп къалмай, жагъил уланланы спортгъа машгъул этип болмагъа, бош турувдан айырмагъа ва тарыкъсыз юрюшлерден арек этмеге де гюнгер герек. Чемпион оърлюклер де бу гъаракатда алдынлы ерде тюгюл, къарланюртлуланы бу якъдан макътанмагъа ишлери болса да. Арсланбекни гъакъылы адамны тюз тарбияламакъ учун спорт бир ёлдур деп англамагъа имканлыкъ бере эди. Бу ёл Ислам дин булан да алай арив къыйыша эди. Жагъил спортчулар ябушув пагъмулукъгъа гъаракат этегенде йимик, шо кюйде юрт мадрасада да гъайт этип охуй эди. Юрт мадраса да Арсланбек Элдархановични бирдагъы бир рагъмулу ишлеринден эди.

Юртгъа этеген кёмеги де, оъзге пайдалы ишлери де бирден бир гёрмекли ва натижалы болсун учун деп, Арсланбек Мамаев юртну атындан район жыйынгъа депутат мандат алмакъ учун гъаракат эте. Кёп йылланы узагъында Къарланюртдан район жыйынны депутаты болуп Совет Союзну Игити Элмурза Жумагулов чалышгъан. Юртну аслу яны депутатлыкъгъа Арсланбекни таклиф эте эди. Элмурза Биймурзевич буса, сайлангъан Арсланбекге оъзюнден болагъан бары да кёмегин эте, янгы ишни назик ерлерин англата. Арсланбек кёпню этмеге бажара, дагъы да кёп ону гёз алдында эди...

Ишлери алгъа барагъанланы гюллейген гезиклер бола, гъали буса къазангъанындан «пай чыгъарма» тилейгенлер де кёп болгъан. Амма Арсланбек Мамаев йимик эреволюлю уланлар осаллыкъ этмей, намусун сатмай. Олар бизин къоюп гетелер... Даимге гетсе де, оъзлерден сонг «...битмейген садагъа да», эркек хасиятлы уланлар да къоюп гете.

Ол айланадагъылагъа, къардашларына артыкъ йымьшакъ тюгюл, амма оъзюне бакъгъан якъда буса гертиден де къатты янаша эди. Ял алывну яда байрамланы гюнлеринде, демек ишден сонг, ол нечик тизив къатнап болагъанны, гелишли адам экенни, чакъыргъанча токътамайгъан къурдаш экенни ачыкъдан гёре эдинг. Муна шолай келпетде сени, Арсланбек, биз –къардашларын, къурдашларын, юртлуларын, оъзге танышларын эсде сакъалажакъбыз.

«Ислам» деген сёз

Арт вакътилерде «Ислам» деген сёз-ню синонимлери гъисапда ачыкъдан-ачыкъ терс маънасы булангъы «кьоркьув», «гюч этив», «террор» деген сёзлер кёп кьолланагъан болгъан. Дюнъяда оьтгерилеген бары да яман ишлени бусурманлар булан байлавлу этип англатыв, опуракъда, гъар тюрлю тарыкъ-геректе байлавлу мод йимик, модлу мердеш болуп токътагъан. Модну артындан чабывда буса, белгили кюйде, оьзлени адам кьоллайгъан малланы кьыйматлыгъны агъамияты бола, шо заман адам оьзюню кьыйматлыгъын тас эте. «Маълумат модну» артындан чабыв да шо кьайдагъа гёре оьсе. Алипбадагъы адатлы гъарпланы жыйымыны маънасыны гъакъында буса кёп азлар ойлаша... Шолайлыкъда онгайлы гезикде оьзюн кьоллама тюшеген сёз кьыйматлы болуп токътай.

Автор: Рая Акавова

Жамиятгъа ажайып уллу таъсири булангъы маълумат кьуралланы оьзлени тамашалыкъ тувдурувчу кёп санавдагъы билдирилверине «Ислам» деген сёзге терс маъна берип янашыву да шо масъаланы теренлещидире.

Тек, не амал, мунда аслу мюгълет болуп адамлагъа шабагъат гъисапда берилген дин тююл, «сёз» гъисаплана. Тувулунгъан гъалгъа гъеч кьопдурмай айтгъанда гъалиги жамиятны лап пашман аламатлы деме ярай. Неге тююл, ону таъсири булан савлай инсаниятны яшавуну аслу кюрчю элементи – динни кьыйматдан тюшювю амалгъа геле. Аслу кюрчю яратывчу, неге тююл, дин жамиятны ругъ-кьылыкъ таявуну ва ёл алывуну кьыйматлы булагъы гъисаплана. Дин болмаса, ругъ ва кьылыкъ байлыкълар да болмай.

Гъалиден 1400-йылдан да алда бизин ата-бабаларыбыз бизге Ислам динни гелтирген, о шолар учун янгыз кьычырыкълы сёз болуп кьалмагъан. Шо оьзюне бойсынылагъан закон ва мал-матагъындан ва жамият арадагъы гъалындан да артыкъ багъаланагъан дин болгъан. Янгыз шо саялы оьтген шо йылланы узагъында оьзюн юртегенлер учун Ислам дин болгъан (!), о бизге етишген; неге тююл, шо заманларда Ислам гъар муъмин юрек учун уллу байлыкъ болгъан, бизин юреклерибиз мекенли инанмакъ учун имканлыкъ алгъан!

Бугюн динни учуз этип, тангала биз оьзюбюзню яшларыбызны мекенли инанывгъа байлавлу имканлыкъдан

магърюм этивню кьоркьунчлугъуна ва кьутулма болмайгъан гъалгъа салагъан болабыз, шо буса оланы яшавунда лап уллу кьайгъы болуп токътажакъ. Шолай гъалны гъасилинден кьутулмакъ учун, бизге буссагъатгъы вакътиде Ислам динге кьапланагъан бары да наслыкълардан, терс, жиргенч янашывлардан ону якълама тюше. Шону буса гъар бусурман этме болагъан простой ёллар – оьзюбюзню низамыбыз, тутагъан кююбюз, парахатлыкъларны сюегенибиз ва башгъалагъа бакъгъан

якъда рагъмулу янашывубуз булан гёрсетме болабыз. Нечик чи, Мугъаммат Пайхаммар * адамны шо асил кьылыкъларын халкыгъа етишдирмекни кьастын этген.

Оьзюне ошама кьаст этмекни уьлгюсю шо тююлмю дагъы?!

Кьудратны Еси бизин динибизни ва бизин оьзюбюзню тюзсюзлюкден ва ялгъандан аман сакъласын! Аявлу кьардашлар ва кьызардашлар, эки де дюнъяда сизге насип болсун!

«Олар оьзлени башларын кьоркьунчлукъгъа салгъан...»

Гъали-гъалилерде бусурманланы арасында гъалиги бусурманланы да ва бизден тез алда болгъан биринчи бусурманланы да, Расулллагъны * асгъабаларыны да динге байлавлу янашывун тенглещидиревге гёре хабар яйылгъан. Шону унутгъан яда эшитмегенлер бар буса, эсине салайым.

Автор: Асия Къазиева

Бир гезик биз эрим булан Пайхаммарны * гъакъында сёз юрте эдик, бирден-эки ону тавушу кьартылады ва: «Субгъаналлагъ, бугюн дин кьардашыбыз межитде бир хабар айтды... Оьзюню узукъарасини гъакъындагъы хабарны айтды. Шо кьардаш даим асгъабаланы, имамланы, оланы иманлыгъыны, бизге олагъа етишме нечик кьыйны экенлигини гъакъында хабарлай эди. Бир гезик ону узукъариси, чыдама болмай кьазапланып: «Субгъаналлагъ, асгъабалар, асгъабалар... Тюз, герти айтасан, биз де Аллагъ учун иш этебиз, кьасткьылабыз. Биз де Пайхаммарны * сюебиз, биз де...», – дей.

Ол узукъариси булан эришмеген, еринден туруп, чыгып гетген. Тек бираз замандан ол янгыздан оьзюню кьардашы булан ёлугъа, ва оьзюн бютюнлей альшдыргъан йимик гёрюне. Не болгъанни гъакъында сорагъанда, ол булай хабарлама башлагъан...: «Шо гюн, бизин арабызда сёз болгъандан сонг, мен гече тюш гёрдюм. Тюшюмде автобусгъа миндим, янымда Пайхаммарны * асгъабалары да олтургъан эди. Автобусну да ол оьзю гъайдай эди. Биз бир тав ер булан бара эдик, мен эки якъгъа кьарайман, автобусгъа да, ону пассажирлерине де тергев этемен... Олар магъа лап ювукъда олтургъан... Ала-саладан автобус бир якъгъа янтайгъандай болду, ва биз астаракъ тик яргъа эниш тюше башладыкъ. Чалт болмаса да, ондан чыгып, токътатма кьарама бажарыла эди.

«Таш, таш тапма герек ва дегерчиклени тюбюне салма тарыкъ», – деп ойлашып, чалт автобусдан чыкъдам. Мен, негъакъ, не буса да бир зат тапма кьарайман, ахырда да, дегерек уллу таш табып, артгъа багып чапдым. Мен шонда Пайхаммарны * асгъабалары да автобусдан чыкыгъанни гёрдюм ва олар, автобусну токътатмакъ учун, оьзлени башларын дегерчиклени тюбюне сала эди(!)

Олар оьзлени башларын кьоркьунчлукъгъа сала эди...

Мен уяндым ва бир сёз айтып болмайман. Аллагъ магъа оланы гъалын ва биз Пайхаммаргъа * ва Ону дини учун асгъабалары этген затланы бир заманда да этмежегизбизни гёрсетди. Аллагъ сыйлы!»

Мен гёрсетме сюеген бары да аралыкълары маънасы шо хабарны ичинде. Олар оьзлени башларын кьоркьунчлукъгъа салгъан, биз буса, лап яхшысы, ташланы салабыз.

Мен шону оьзюм учун уллу гёнгюл бузув ва айып иш гъисап этемен. Женнетни бавларында геземек, бизин Пайхаммарны * юзюн гёрмек ва ону асгъабаларыны жамиятында болмакъ умутлагъа чомулуп, биз юреклерибиз ва кьаттылыгъыбыз булан шо адамлардан нечик арегизбизни англамайбыз. Бир-бирде, шо умут да мени оюм булан шо адамлагъа байлавлу этеген назик йипми экен деп эсеме геле. Шолай ожакъгъа биз лайыкълыбызмы? Оланы еринде биз бизин йимиклер булан болма сюерми эдик экен? Кьардашлар, бу сёзлер сизин кепигизни бузмакъ яда оьпкелемек учун айтыла деп ойлашмагъыз. Мен янгыз бизин барыбызны да ой кьурма чакъыраман... Гъей Адамны авлет! Оьзюнгню ругъундан, башгъалар (малайиклер) гъисап берив алгъынча, сен оьзюнг ал!»

Кьудратны Еси бизге рагъмулу экени не яхшыдыр ва ону арты битмейген рагъмусу яхшы ишлеге гюч

береген себеп болуп токътай. Пайхаммарны * гележекде оьзюню ёлун юртежеклеге оьзюню агъалары-инилери деп айтгъан гъадисни эсге алайыкъ... Асгъабалары тамаша болгъанда, Расуллагъ *: «... олар оьзюню асгъабалары, биз буса агъа-инилер-биз», – деп жавап берген. Демек, кьардаш аралыкълар булан байлангъан адамлар экенибизни айтгъан. О янгыз кьан кьардашлыкъ тююл, юрек-ругъ кьардашлыкъ да дюр. Шо Аллагъны аты булан ишлейген ва ону Разилигине кьаст этеген юреклени кьардашлыкълары.

Бизин Пайхаммарны * рагъмулу асгъабаларыны жамиятыны да, бизин де аралыгъыбызгъа тюшюнювден мен сагъынывну ва гёзьяшланы сеземен. Шо янгыз юрекли адамлагъа бакъгъан якъдагъы сагъыныву тююл, оланы ругъ гъалын сагъыныв да дюр. Шо гъар бусурман учун уьлгю ва мурат гъисапда кьуллукъ этме герек. Янгыз олар этгенни тююл, дагъы да олар йимик гъис этме де, ойлашма да, тыныш алма да ва олар яшагъан йимик яшама да сюесен...

Гъалиги пасатлыкъларыны, намуссузлукъну ва кьылыкъларыны гёчювню дюнъясында кьайсы буса да бир тюрлю сыйлы затлар булан аралыкъ тутма сюесен! Дюнъяланы Еси! Сени динингни ёлунда Аллагъисен, Пайхаммарыбыз * булангъы бизин ругъ байлавлу-губузну ону рагъмулу жамияты булангъы юрек аралыгъыбызны беклещидир!

Кимге эрге барма тюше?

Гертелей де, сени алдындагы адамны не якъларын билип, ону булан къошулма герекни англама бола? Тиштайпа учун кимге эрге барма тюше? деген суалгъа берилген жавап ону савлай жележек яшавун белгимей.

Эрден шонча да кеп зат гъасил бола чы, озъбашына танглав этип токъташма бек четим. Гиевню къызны ата-анасы танглайгъанлыкъ онча багъыйлы чыкъмай буса да, о улан сени ёрваларынг, онча къыйышывлу гелмей буса да шо ёрукълу танглав тынч. Неге десе, сени башынг аврумай. Сонг уйленив онглу чыкъмаса, айыпны ата-анагъа салма да бажарыла... Эгер гиевню сен озъюнг танглагъан бусанг, мени кеп сюеген къызардашым да айтгъанлай, «шо белетлени сиз озъюгюз сатып алгъан боласыз!» Гъакъыкъатда эр шоллай белет болуп токътай. Амма сиз шо белетде ахыр пункт не ёрукъда белгиленгенни билмейсиз.

Шо ахыр пункт уйленигенлени экиси де учун женнетдай болса яхшы эди. Гъатта ёлугъуз четим болса да, шогъар талчыкъма тюшмей, этген танглавугъуз тюз. Тек шоллай насипли белет кимге буса да тюшюп турмай. Бизин айланабызда уйленивлени ахыры багъыйсыз битеген, гъатта бир-бирде къайгъылы гъаллагъа да тюшеген гезиклер бола. Умут тюшеген шавкълу женнет яшав умут кюйде къала. Гъасили, кимге эрге барма герек? Шо адам къайда элте буса, арты булан юрюме тюшеми яда... якъ-якъгъа чачылма герекми? Ол белетлер алгъан эрге барма герекми яда сизин алып барагъан транспортдан атылып тюшме тарыкъмы? Сизин яшавугъузгъа Къудратны Еси эригизге нечик тынглаву болгъаныгъызгъа эригиз сизге нечик рази болгъангъа гере къыймат бережек. Сизин яшларыгъыз эригиз гъисап этеген кюйде тарбияланажакъ. Мекенлешдирип айтгъанда, сиз уюгюзден эригиз ушатагъан кюйде гийинип ва ол сюеген заманда чыкъма герексиз. Гъатта сизин ким булан къатнавугъуз, сёз аралыгъыгъыз болажакъны да эригиз чечежек, шоллай озъге масъалагъа байлаву да.

Эрни ихтиярларын кеп билген чакъы, эрге барма

суюмейген боласан, тюз туюлюму? Бириси якъдан алгъанда, сизин учун жавап бережек де ол чу. Демек, озъюню яшаву саялы жаваплыкъны бирев булан да белме болмайгъан янгыз тиштайпагъа шо аркъа таяв чу!

Тиштайпа агълуюню башы болмакъ учун яралмагъан. Эгер огъар байлаву шоллай гъал тувулунгъан буса, шо уллу сынав, тек амма адатлы иш туюлю. Шо саялы, эри булан болгъандан эсе, янгыз къайын. Артына тюшюп юрюме адам болгъан сонг, янгыз огъар таби болма да тюше. Онча багъыйлы да, яшав гъаракатда тюз ёлну янгыз танглагъандан эгер бир хыйлы тынч. Чинкъдеси, янгылышынг пайчы болма адам бар. Озокъда, шоллай демек эри олжасыны гюнагълары учун жавап бере демек болмай. Амма бары да масъалаланы ол чече. Сиз буса масъалаланы янгыз эригиз инамлыкъ берген заманда чечме боласыз. Шо заманда да жаваплыкъ ону бойнунда къала, сиз буса, ону айтгъанына тынглагъаныгъыз учун жаваплысыз.

«Кимге эрге барма тюше?» деген суалгъа жавап да бар: сен арты булан юрюме болажакъ адамгъа барма тарыкъ. Кимде инамлыкъ тувулуна буса, шогъар барма герек: ол сени сен барма, етишме хыял этеген эрге элтежек. Гезлерингни де юмуп, арты булан юрюме бажарылагъан адамгъа барма тюше. Къуръанда ва сюнетлерде айтылагъан кюйде, эрни ону Аллагъдан къоркъагъан даражасына гере танглама герек. Гертиден де, шо оылчевден агъамиятлы зат ёкъ. Сизин агълую «къайгъыгъызны» къайсылай алып барагъанына Аллагъны алдында озъюню жаваплыгъын англайгъан, гъатта ону хасият-къылыкъларыны барысы да сизин кепигизге гелмей буса да, шоллай адамдан яхшысын тапмассыз. Женнетни ёлун танглавгъа къаст этивде, ва гъар гюнлюк гъаракатында гъакъ ёлдан тайышмаслыкъда сизде шеклик тувдурмайгъан адамны излеме тюше. Шоллай адам, гъатта ол ярлы буса да, Аллагъны алдында гъисап бермейген байдан яхшы. Гъар тиштайпагъа шоллай эрни тапма Аллагъ насип этсин!

Сонг не бола? Шоллай адамны табып, огъар эрге

баргъан сонг, сиз огъар даимликге инангъаныгъызны эсде сакъламакъ агъамиятлы. Ону диннде тетиклер излемекни къастын этме тюшмей, озъюнгю инамлыкъынг булан оланы яшырма тарыкъ. Гъар тюрлю масъалаланы чечгенде, ону янгылышларын излемейли, тынглаву болма герек. Эришмей ва къарыв къайтармай рази болма тюше. Гезлерингни юмуп, арты булан юрю. Гюнагълары излеме. Сиз огъар ону иманын ушатгъаныгъыз саялы эрге баргъаныгъызны эсде сакълагъыз, башгъа затлар учун себеплер излемей, огъар гъюрмет этигиз!

Четимми? Эрге баргъан къатынлар шолар четим экенни биле. Шогъар гере, сен къысматынгни байлайгъан адамны танглайгъанда янгылышма тюшмейгени бек агъамиятлы. Тек биз адамны ичине къарама ва ону юрегин гереме болабызмы дагъы? Болмайбыз. Эгер сиз шо озъю деп гъис эте бусагъыз, сонггъу зат истихара. Къудратны Есини изнесу. Эгер тюзевлю жавап болса, уйленимек учунгъу сизин разилигиз «Аллагъны буйругъу булан мен сен сюеген эрге артынг булан гелермен ва Ону учун сагъа сёзсюз кюйдеги табилгимни савгъат этемен» деген затны англата.

Эсде сакълагъыз, Аллагъны буйругъу булан эрге баргъан сонг, янгылышма ярамай. Къудратны Есини изнесу булан истихарагъа къыйышывлу кюйде иш герегенсиз.

Гелигиз, эрлерибиз булан женнетде болайыкъ, иншааллагъ!

Яшёрюмлер — жамиятны тележеги

1 « Яшгъа этилеген бары да къулукъланы уствювюне, къатынгиши озъюню ва эрини, ата-аналарыны ва гъатта бир-бир озъге къардашларыны гъайын да эте. Шоллай къызардашлагъа Аллагъ шабагъат берсин, Аллагъ оланы гюнагъларындан чайсын, Аллагъ оланы къардашлары, эрлери ва яшлары къыйматлап болагъан этсин. Неге туюлю, Яратгъаныбыз Къуръанда эсгерген кюйде, олар бек тизив емишлер береген бек тизив тереклер йимиклер.

Олар сизин арагъыздагъылары яхшылары туюлю

Бусурман къызардашларыбызны яшавунда бир-бирде кеп масъалалар бола. Бир къатын Расуллагъа * кеп арз-кант этегенде, ол: «... Олар сизин арагъыздагъылары яхшылары туюлю», – деп айтгъан. Алимлени кеплери айтагъан кюйде, шо жавап – Пайхамарны * оър гъакъылыгъыны ульгюсю. Неге туюлю, ол: «...Олар сизин арагъыздагъылары яхшылары туюлю», – деп айтагъанда о сёзлени кант этилеген «къатынгишилер де яхшыларындан туюлю», шоллай да, «эргишилер де яхшыларындан туюлю» деп англама бола. Бары да алимлер айтагъан кюйде, эки де жавап тюз: арз-кант этеген къатынлар да, озълеге арз-кант этилеген эргишилер де яхшыларындан туюлю.

Демек, къатынгиши арз-кант эте буса, шону Аллагъдан, шоллай да Пайхаммар да * ушатмай. Шоллай демек, къатынгиши арз-кант этме болмай демек туюлю, – озокъда бола, тек кимге этегени билме герек. Тувулунангъан четим гъалдан нечик чыкъма бажарылагъангъа байлаву болуп, ол имамдан, англаву кеплерден насипгъат алма бола. Тек озъюню арзларын – кантларын бусурманланы арасында яйып айланма, эрини терс хасиятларын дин къызардашларыны ва ят адамланы арасында сёйлеме тарыкъ туюлю. Озъюню эрини гъакъында башгъа тиштайпалагъа кант этме, олагъа озъюню ожагъыны, аш-сувну къытлыгъыны, яшларыны, уйде ону-муну етишмейгенлигини ва башгъа тюрлю тарчыкълыкъланы гъакъында кант этме тюшмей. Шоллай этмегиз! Эрини бакъгъан янашыларда озъюн тутуп болмакъ, агълуюню эрини, яшыртгъын ишлерин сакълап бажармакъ гъар бусурман тиштайпа учун эдеп гъисаплана. Ону янгылышларыны гъакъында бир заманда да биревге де айтмагъыз.

Эри ва ата-анасы

Къатынгиши озъюню эрини янгышларыны гъакъында ата-анасына ол нечик гъонкъа экенни ва озъюне гъюрмет этмейгенни гъакъында айтагъанда, ата-анасы озъюне кеме

этме болар деп ойлаша, тек ол ата-анасыны да, эрини де аралыкъларын четимлешдиреген болуп чыгъа. Гъакъыкъатда эри къатынны ата-анасына къонакълай сийрек барагъан болажакъ яда бютюнлей къатнамайгъан болажакъ, олар да гиевге терс янашагъан болажакъ. Шоллай гъал буса, къызардашлар, сиз эригизге ачувлу болгъан бир заманда ону янгылышларыны гъакъында ата-анагъызгъа айтгъан сонг тувулуна. Къызывугъузну басылтыгъыз! Гъар заман бары да зат яман болуп турмайгъанны гъакъында ойлашыгъыз, эс табыгъыз! Озъюгюзню гъислеригизни тергевюгюзде сакълагъыз, чыдап, артына къарагъыз, неге туюлю, къатынын эрин йимик, эри де къатынын сюе. Эригиз ачувлангъан мюгълетге, ону къолундан зат чыкъмайгъангъа тергев бермегиз... Шо гъакъда айландагъылагъа, гъатта озъюгюзню ата-анагъызгъа айтма да алгъасамагъыз. Бары да зат оътежек, бары да зат унутулажакъ, бары да зат яхшы болажакъ. Къызардашлар, озъюгюзню ата-анагъызгъа эригизни гъакъында янгыз яхшы затланы, оланы гиевюне бакъгъан аралыгъын яхшылашдырагъан затланы гъакъында айтгъыз. Бизин барыбызны да яхшы ва терс якъларыбыз бар. Гъатта эригиз сизге къонкъа ва яман янаша буса да, ону гъакъында яхшы сёйлегиз. Шо сизин учун яхшы.

Бир къатын, Пайхаммарны * ягъына гелип: «Гей Расуллагъ, тек Аллагъ булан ант этемен, эгер мен огъар эрге баргъан кюймде къалсам, шо мени диниме зарал гелтирежек», – дей. Озъюню эрини гъакъында ол айтгъан затлагъа къарачыгъыз. Эрини гъакъында ол кант этгенми, яда ону янгылышларыны гъакъында айтгъанмы, яда ондан айырылма сюегенини гъакъында мекенли кюйде билдиргенми? Шоллай этмеген! Шону учун себеплер болса да, тиштайпа кант этмеген, эрини юзюн ачмагъан; ол гъатта шо себеплени озъюнден тапма къаст этген. Муна озъюне ошама тюшеген гючлю къатынгишини ульгюсю. Мени аяву бусурман къызардашларым! Мен биз къаламалыкъны ва разисизликни асрусунда, бары да зат акъча булан къыйматланагъан дюньяда яшайгъаныбызны англайман. Буса да, Исламны бизге буюрулгъан ёлларын юрютме не зат четим эте? Бусурманны борчлары бары да затдан оърде. Бусурмангъа берилген шабагъатлар да бары да затдан оърде. Мен бизин къызардашлагъа рагъатлыкъ, паракатлыкъ ва онгайлыкъ, таза муьминлик, Къудратны Есине табилик, эрине берилгенлик, озъюню тергевюн таза динден, бизин сыйлы Пайхаммарыбыз Мугъаммат * белгиленген ёлдан тайышмайлы юрюмекни ёрайман. Амин!

Гъалалны гъарамдан айырып болмагъа тарыкъ

ИСЛАМ ДИНГЕ ГЁРЕ АШАМАГЪА ЯРАЙГЪАН ВА ГЕРИ УРУЛАГЪАН ЖАНЛАР

Не затны ашамагъа ярай ва не заны ярамайгъанны гъакъында бусурман адам инг алдын билмеге тарыкъ, неге тююл гъарам ашны ашайгъанлагъа къатты жаза болажакъ деп билдирилген.

Автор: Магъаммат-Амин Магъамматрасулов

Мугъаммат Пайхаммар *булай деп айтгъан: «Гъарам аш булан оьсген къркъара жагъаннемни отуна лайыкълы». Гъалалны ва гъарамны айырагъан, кюрчюлендиреген Къуръанны бу аяты санала (маънасы): «Яратгъаныгъыз сизге тазаны (гъалалны) къоллама ихтияр бере ва насны (гъарамны) гери ура» («Араф» деген сура, 159-нчу аят). Денгизде (сувда) болагъан ва къуруда узакъ заман турмайгъан бары да жанны ашамагъа яратыла. Масала, хортмалар (кит), акулалар, дельфинлер ва шолой башгъалары. Къуруда ёлугъагъан бары да жанланы ашамагъа ярай, Шариат гери урагъанларыннан къайры. Гъавда къоллап болардай итти тишлери, тырнакълары бар жанланы ашамагъа ярамай. Ашамагъа яратылгъан жанланы арасына гирегенлери: къой, эчки, туюе, сыйыр, ат,

тавукъ, тююкю (бу гъавда итти тишлерин ва тырнакъларын къолламай деп санала), къыр эшек, къубагийик, къоян, тавшан, кирпи, атъялман, ченгертки, гесертки, страус, къаз, бабиш, жагъа, гёгюрчюн ва шолой башгъалары. Ашамагъа гери урулагъан жанланы арасына гирегенлери: уй эшек, арслан, къаплан, бёрю, аюв, пил, маймун, мыгъый, къарчыгъа, къаракъуш, ябалакъ, чагъан, мишик, йылан, къаргъа, акъырап, чычкъан, лобан, папугъан, павлин, варканат, моллюсклер, ченгерткиден къайры бары да жан-жанывар.

Сувда да, къуруда да яшайгъан бары жанлар ашамагъа гери урула: крокодиллер, такъалыбалыкълар, бакълалар, раклар ва шолой башгъалары. Этин ашама яратылагъан ва ашама гери урулагъан гъайванлардан тувгъанлар гери урула. Масала, къачыр. Бир-бир жанланы Пайхаммар * ашама гери урагъан булан бирче, оьлтюрме де гери ургъан. Шоланы арасына варканат, хомурсгъа, балжибин, бакъа, удоуд ва шолой башгъалары гире. Амма бир-бир гъайванланы оьлтюрмеге яхшы деп саналагъанлары да бар. Шоланы арасына йыланлар, чычкъанлар, лобанлар, тамгалы къаргъа,

къутургъан ит, телжибин гире. Шариатгъа гёре союлмагъан гъайванны этин де къолламагъа яратылмай. Чабакълардан ва ченгерткилерден къайры. Къайсы жанны да йымырткъларын ашамагъа яратыла. Масала, эти гери урулагъан къаракъушну, къаргъаны ва шолой оьзгелени йымырткълары ашамагъа гъалал. Ашамагъа гери урулагъан затланы арасына нажжас да гире. Масала, мурдар оьлген гъайванны эти, къан, алкоголь, наркотиклер, къаркъарагъа зарал гелтиреген затлар: агъу, шиша, топуракъ ва шолой башгъалары. Яратгъаныбыз Къуръанда булай айтгъан (маънасы): «Оьзюгюзню оьлюмге гелтирмегиз». Ер сибирип къазангъан яда нажжас ишлер булан байлавлу (мисал учун, къан чертив) булан къазангъан акъчагъа ашамлыкъ сурсат алмагъа яхшы тююкю деп санала. Четим гъалгъа тюшген адам башгъа заманда гъарам ашланы ашамагъа ихтиярлы. Масала, ачдан оьлмес учун, адамгъа донгузну да, итни де этин ашамагъа ярай, тек тойгъунча тююкю, янгъыз ачлыкъны басылтмакъ учун ашамагъа герекни билмеге тийишли. Яратгъаныбыз бизге янгъыз гъалал ашны къолламагъа имканлыкъ берсин деп тилейбиз ва гъарамдан йыракъ этсин. Амин.

Ким яманлыкъ этсе, ол шону учун тийишлисин алажакъ

«Ан-Ниса» деген сураны 124–125 нчи аятларына англатыв берив

Автор: Арпун Алиев

Къудратны Еси булай айта (маънасы): «Сизин хыял этивлери гизни яда Язывланы (Писания) адамларыны хыял этивлери булан огъар, этишкек ёкъ. Ким яманлыкъ эте буса, ол шону учун тийишлисин алажакъ ва оьзюне Аллагъны орнуна не якълавчу, не кёмеки тапмажакъ. Ким яхшылыкъ эте буса, суйсе о эргиши болсун яда къатынгиши, шону уьстевюне де олар муъминлер буса, женнетге гирежек, ва оланы кабахурманы къумуну ортасындагы ойтан чакъы да хатирин къалдырагъанлар болмажакъ. Оьзюню дини булан оьр къылыкълар болгъан адамдан, толу кюйде Аллагъа берилген ва Ибрагъим – гъанипаны динин юрютген адамдан артыкъ гёзел бирев сама бармы? Аллагъ чы Ибрагъимни (Оьзюню) къурдашы этген» («Ан-Ниса» деген сура, 123–125-нчи аятлар).

Сёйлевлерде Къудратны Есинден артыкъ ким тюз болма бола! Адамланы юрюклерине салгъан ялгъан умутланы ва ойланы иблис Къудратны Есини сёзлерине къаршы салмакъны къастын эте. Къудратны Еси берген сёзге инанагъанланы да, иблисни ялгъанларына инангъан адамланы да арасында уллу къакъа бар. Шабагъатлавлары ва такъсырлавлары булангъы мизан терезелер умутлар булан толтурулмай. Гъар ким оьзюню ишлери учун жавап бережек – бютюн жамият оьзюне таби болажакъ къатты закон шолой. Айтылгъан бир тухум да оьлюмню алдын алма ва оьр гъукмугъа четим этме болмажакъ. Яманлыкъ этгенге яманлыкъ булан къайтарышы этилежек, яхшылыкъ этген пайда алажакъ. Нечакъы яман тие буса да, шогъар шеклик ёкъ.

Не бизин хыял этивлерибиз, не Язывланы (Писания) адамларыны хыял этивлери бизин ишлерибиз учун болажакъ къайтарышланы гъисап этгенлени сёзлерини гъакъында Аллагъ булай айта (маънасы): «Ягъудилер ва хачпереслер: «Биз Аллагъны авлетерибиз ва Ол сюегенлерибиз», – деген (сура «Аль-Майдат», 18-нчи аят); «От-ялын бизге янгъыз бир нече гюн тиежек» (сура «Аль-Бакара», 80-нчи аят).

Балики, Къудратны Есини (маънасы): «Сиз жамиятны адамларына яхшылыкъ этмек учун яратылгъанларыннан лап яхшыларысыз» деген сёзлерине алданып, бир-бир бусурманлар да оьзлени танглангъан тайпалардан гъисаплайдыр. Башда эсгерилген (маънасы): «Ким яманлыкъ этсе, ол шону учун къайтарышы алажакъ» деген аятланы (сура «Ан-Ниса», 123-нчы аят) унутма тюшмей. Бусурманлар да, тююкюлер де оьзлени ишлери учун жавап бережек ва бир мизан терезени алдына гелтирилежек – шо

Ислам (Бир Яратгъаныбызгъа таби болув) Игъсан (таза юреклик) булан ва Бир Аллагъгъа къуллукъ этеген авраамлыкъ динге гёре юрюв, неге тююкю, Ибрагъим Кудратны Есини (Халимуллагъ) къурдашы.

Ислам дин, Ибрагъимни дини бек яхшы. Ишлерде таза юрекликни (игъсан) гёрсетив бек яхшы. Игъсан – оьзюгюню Есинге Аллагъгъа ону гёрегенде йимик сужда къылыв. Сен Ону гёрмей бусанг да, Ол сени даим де ва не ерде де гёре. Таза юрекликни Къудратны Еси бары да ишлерде, гъатта гъайван оьзюню къурмангъа соягъанда авуртувну гъис этмесин учун, бичакъны билейгенге де буюра.

Макълаланы башында гелтирилген сыйлы аятда эсгерилген кюйде, уллу тенглик – шо тюзлюкню гёрсетив. Тек олай айтгъаныбызгъа инаныв (маънасы): «Ким яхшылыкъ эте буса, суйсе о эргиши болсун яда къатынгиши, шону уьстевюне де олар муъминлер буса, женнетге гирежек, ва оланы кабахурманы къумуну ортасындагы ойтан чакъы да хатирин къалдырагъанлар болмажакъ» (сура «Ан-Ниса», 124-нчу аят). Шо барыдалар учун, суйсе къатынгиши болсун суйсе эргиши, ачыкъ гёрсетив. Къудратны Есине инамсыз булан этилген яхшы ишлер къабул этилмежекни гёрсетив. Шо тийишли ва ангилама болагъан гъакъыкытат гъал. Къудратны Есине инаныв яхшы иш этивге себеп гъисаплана.

Башлапгъы бусурманлар учун Къудратны Есини: «Ким яманлыкъ эте буса, ол шону учун къайтарышы алажакъ ва Аллагъны орнуна оьзюне не якълавчу не кёмеки тапмажакъ», – деген сёзлери авур тийген. Олар, адам яхшы ишлер эте буса да, табиатына гёре, яман ишлеге авункъу болагъанны биле болгъан.

Асгъабалар адамны табиатын биле болгъан, олар оьзлени биле болгъан. Оьзлени оьзлер алдатагъан даражагъа этишке къарамагъан, умутлар булан оьзлени гёнгюн алмагъан. Асгъабалар, гъар яман иши учун къайтарышы болажакъын билип, Къудратны Есинден къоркъгъан. Шо оланы гъалиги бусурманлардан башгъалыгъын гёрсете. Олар Ахыратда яшайгъандай оьмюр сюрген. Шогъар гёре олар, бу аят тюшюрюленде, уллу къоркъунчулукъну гъис этген.

Имам Агъмат булай айтгъан: «Абдуллагъ ибн Нумайр, Исмайыл, Абу Бакр ибн Абу Зухайр хабарлайгъан кюйде, Абу Бакр: «Гъей Расулуллагъ *», «Ким Яманлыкъ эте буса, ол шону учун къайтарышы алажакъ ва Аллагъны орнуна оьзюне не якълавчу, не кёмеки тапмажакъ. Биз этген гъар яманлыкъ учун шону къайтарышы болажакъ. Шо аятдан сонг бизин не зат къаравуллай?» – деп сорагъан. Пайхаммар * булай деген: «Къудратны Еси сени гечди, гъей Абу Бакр, сен аврумаймы эдинг дагъы? Сагъа

урушмагъанмы эди дагъы? Сени къайгъы къуршмадымы дагъы? Сагъа балагълар къопмагъанмы эди дагъы? Абу Бакр: «Шолой болду», – деп жавап берген. Пайхаммар *: «Шолар барысы да сени (гюнагъларын учун) этилген къайтарышлар», – деп жавап берген (Супъян ас-Сариден, Исмайылдан аль-Гъаким тапшургъан).

Башгъа гъадисде айтылагъан кюйде, бу аят тюшюрюленде Абу Бакр Пайхаммарны * къырында болгъан. Бу аятны эшитгенде, ону къоркъув къуршагъан. Ол Пайхаммаргъа * булай сёзлер булан бакъгъан: «Гъей Расулуллагъ *, мени атам-аным сени учун төлев болсун; яманлыкъ этмеген гъеч ким бармы экен? Бизин барыбызгъа да яманлыкъыбыз учун къайтарышы этилежекми?» Расулуллагъ * булай жавап берген: «Абу Бакр сагъа, ва мекенли инанагъанлагъа яманлыкъыгъыз учун савугъузда къайтарышы Ахыратда алажакъ» (олайда ат-Тирмизи тапшургъан).

Айша айтгъан деп, ибн Абу Гъаким: «Гъей Расулуллагъ *, мен Къуръандагъы лап къагърулу аятын билемен», – дей. Пайхаммар *: «Гъей Айша, шо къайсы аятдыр?» – деп сора. Ол: «Ким яманлыкъ эте буса, шо къайтарышы алажакъ», – деп охуй. «Муъмин къулну башына къобагъан къайсы авурлукъ да къайтарыш болуп токътажакъ», – деп жавап берген (Ибн Жарир тапшургъан).

Абу Хурайра тапшургъан гъадисде айтылагъан кюйде, шо аятны эшитген бусурманлар пашман бола. Расулуллагъ * олагъа: «Бусурман тарыгъан къайсы балагъ да (талчыкъ, къайгъы-дерт, аврув), гъатта чанчылгъан тегенек де гюнагъларыннан чайылыв болур», – деп билдирген (Муслим, ат-Тирмизи, ан-Нисаи тапшургъан).

Бир якъдан, шо сыйлы аят бизге этген ишлерибизге ва шологъа гёре болагъан къайтарышлагъа байлавлу тюз англатыв бере, башгъа якъдан, гъакъ къайдалагъа чакъыра. Асгъабалар шо аятгъа юрегини теренинден талчыгъа, неге тююкю, бары да затгъа мекенли кюйде янаша болгъанлар. Олар Къудратны Есини берилген сёзюню агъамиятлыгъына мекенли тюшонген. Бу доньяда оьмюр сюре туруп, олар Къудратны Есини берилген сёзлерине гёре, Ахырат булан яшагъан.

Эсде сакълама тюшеген баянлыкъ – шо оьзлени маънасына гёре гюнагълар башгъа-башгъа болагъанлыкъ. Оланы бирлери адамланы Есибизни алдындагъы ишлери гъисплана, башгъалары – адамланы алдындагъы ишлери, мисал учун, оьлтюрюв, бутътан, айтды-къуйтуд, ялаябыв. Адамны алдындагъы гюнагъ иши янгъыз айыплы адамны хатиржан болгъан яда къыйыкъсытылгъан гиши гечгенден сонг чайылма бола. Къудратны Еси бизин яхшы ишлерден магърум этмесин!

Ал-Гъайъатул Исламийят

Абусутиян Акаев

(Башы алдагъы номерлерде)

Малакул-Мавтну бир аягъы женнетдеги бир тахны устьюнде болуп, бир аягъы буса – жагъаннемни устьюндеги Сираткёпюрню устьюндедир. Чархыны уллулугъундан, бар да денгизлини сувун, башындан таба тексе – бир бюртюк сув ерге тюшмес эди. Кёклер-ерлер аны алдында – бир гишини алдына салынган бир сыны¹ аш йимикдир. Ол сыныда нече тюрлю аш болмагъы ол гишиге белгили йимик, дюньядагъы гъар бир зат да – Малакул-Мавтгъа белгилидир. Бир тюрлю хабарда баргъа гёре, Малакул-Мавт, пайгъамбарланы жанын алмагъа тюгюл, тюшмей. Китапта язылгангъа гёре, гъар кимни аслусу – атасыны аркъасындан анасыны къурсагъына гелгенде, «игърабийю» деген бир табун малайиклерден бирине тапшурула. Ол малайик Адлагъу Таала буюргъан бир ерден топуракъ алып, аны булан бирче шол анасыны къурсагъындагъы сувну ийлей. Шол топуракъны не ерден алган эди буса, шол гишини къабуру – анда бола. Муну гъакъкъында бир хабар да бар. Бир керен Малакул-Мавт Сулайман пайгъамбарны мажлисинде эди. Андагъы бир гишиге таба кёп къарайгъанын гёрюп, Сулайман андан сорады. Ол заман Малакул-Мавт: «Магъа Аллагъу Таала бу гишини жанын бугюн Гъиндистанда алмагъа буюргъан, ажайып болуп къарайман», – деди. Шону да айтып, Малакул-Мавт мажлистен тайганда, ол гиши Сулаймангъа: «Не бола, елге буюруп мени Гъиндистангъа етишдирсенг, бир тарыгъын бар эди», – деди. Сулайман пайгъамбар: «Ярар», – деп, Гъиндистангъа етишдиргенде, Малакул-Мавт шол гюн жанын алды.

Хабарда гелгенге гёре, Малакул-Мавт гишини жанын алган сонг, эшик алдында эретурар. Ол ердеги халкъны йылайгъанын-сарнайгъанын гёргенде: «Нечун йылайсыз?! Сизге нетдим, мен сизин оьмюрюгюзню кем этмедим, рызкъугъузну гесмедим. Бу бусак – Аллагъу Тааланы къадары. Сиз олай этсегиз де, мен сизге дагъы да гъар заман геле туражакъман, гъеч биригизни къойман», – деп айтар.

Пайгъамбар алайгъы ссаламдан гелген бир тюрлю хабаргъа гёре, гъайванланы ажалы – Аллагъу Тааланы эсгермакъдадыр². Не заман Аллагъу Тааланы эсгермакъны къойсалар, ол заман Аллагъу Таала оланы жанларын ала. Бу хабаргъа гёре, Малакул-Мавтну олар булан иши болмай.

Гишиге оьлюм ювукъ

болгъанда болагъан гъаллар Ай дин къардаш! Хабарда гелгенге гёре, Малакул-Мавт муьмин гишини жанын алмагъа суйгенде, жан Малакул-Мавтгъа: «Аллагъу Тааладан амру гелмей туруп, сагъа мутиъ болмайман!» – деп айтар. Малакул-Мавт да: «Аллагъу Таала магъа жанланы ал деп буюргъан», – деп айтар. Сонг жан Малакул-Мавтгъа: «Олай болмагъына аламатынг недир? Аллагъу Таала мени яратып бу

чархгъа салгъанда этген ваъдасы бар эди, аны гёрмей туруп сагъа мутиълигим³ болмас», – деп айтар. Ол заман Малакул-Мавт Аллагъу Тааланы алдына барып, бу ишден хабар айтган заманда, Аллагъу Таала: «Ол къулум герти айта. Сен женнетден бир алма алып, ол къулума гёрсет. Ол заман сагъа мутиъ болур», – деп айтар. Сонг Малакул-Мавт аны алып жангъа къаршы турар. Къараса, анда: «Бисмиллагъи ррагъмани ррагъим. Я айтутгъа ннафсул мутмаиннату аржиъи ила Раббикки радиатан мардийтан фадхули фи ъибади вадхули жаннати⁴», – деп язылган. Аны гёргенде жан оьзюню хошлугу булан Малакул-Мавтгъа мутиъ болур.

Бирдагъы хабарда гелгенге гёре, Малакул-Мавт муьмин гишини ругъун аввал авзундан алмагъа сюе. Ол заман, авзундан этилген зикрису къаршы гелип: «Бу ер Аллагъны кёп эсгерген. Мундан сагъа ёл ёкъ», – деп айта. Сонг къолларындан алмагъа къарай. Ол заман, садагъа къаршы чыгъып: «Бу къоллар – кёп садагъа этген, етимлени башын сыйпагъан, мюшриклеге гъазават⁵ этген, мундан сагъа ёл ёкъ», – деп айтар. Сонг, аякъларындан алмагъа уруна. Ол заман аякъланы яхшы амалы чыгъып: «Бу аякълар – жамаат намазгъа йимик, аврувну гёрмеге йимик нече затлагъа юрюген, мундан сагъа ёл болмас», – деп айта. Сонг, къулакъларына барып, аны да яхшы амалы къаршы гелип: «Бу къулакълар – Къуръан йимик, ваъза йимик яхшы затлагъа тынглагъан, мундан ёл акътарма», – деп айта. Сонг, гёзлерине барып, андан алмагъа суйгенде, анда да: «Бу гёзлер – Къуръан йимик, алимлини юзлери йимик затлагъа къарады, мундан сагъа ёл ёкъ», – деп жавап бериле. Сонг Малакул-Мавт Аллагъу Таалагъа арз эте. Аллагъу Таала: «Мени атымны, къолунгуну аясына язып, ол къулума гёрсет», – деп айта. Гёрсетгенде, ол муьмин разилик булан жанын бере.

Жан, чыкъмакъ учун тизлеге гелгенде, Аллагъу Тааладан Малакул-Мавтгъа: «Бир аз заман шол ерде рагъат болма къой», – деп аваз геле. Кёкюректе гелгенде: «Дагъы да бир аз къой», – деп аваз геле. Тамакъгъа гелгенде: «Бир аз сабур эт, санланы бирлери-бирлерине савбол этсин», – деп аваз геле. Шол заман онг гёз – сол гёзге, онг къулакъ – сол къулакъгъа, онг къол – сол къолгъа, онг аякъ – сол аякъгъа, баш – бар да санлагъа савбол этип: «Сизге Кыяматгюн болгунча Аллагъу Тааланы саламы болсун, бугюн – айрылмакъны гюню», – деп айтар. Ай дин къардаш! Имам Абу-Гъанипадан: «Къайсы гюнагъ себеп болуп имансыз оьлмакъны⁷ къоркъуву бар?» – деп сорадылар. Абу-Гъанипа жавап берип: «Имансыз оьлмакъгъа уьч себеп бар. Имангъа шукр этмакъны⁵ къоймакъ – бир. Ахыр имансыз оьлмакъдан къоркъмай турмакъ – эки. Гишиге зулму этеген болмакъ – уьч», – деди. Бу уьч зат бир гишиде жыйылса, кёбюсю гъалда имансыз гетер. Хабарда гелгенге гёре, оьлюм ювукъ болгъанда, бек иссилик гелип,

сусап болур. Шол заман тамагъы къуругъанда мамукъ булан сув та-муздурмагъа⁸ герек бола. Шол заман Иблис малъуьн баш ягъына гелип, огъар пияла булан сув гёрсетер. Муьмин гиши аны шайтан экенин билмесе, шол сувдан бермакъны⁹ талап этер. Шайтан малъуьн: «Аллагъу Таала ёкъ деп айт, берейим», – деп жавап берир. Ол заман шайтан экенин билсе, бетин айландырып къояр, жавап бермес. Сонг шайтан, аякъ ягъына барып, дагъы да сувну гёрсетер. Ол гиши дагъы да сувсаплькъдан шол сувну талап этер. Шайтан: «Пайгъамбар ялган деп айт», – деп айтар. Шол заман ол гиши, талайсыз болса, ол айтгъанын этип, имансыз гетер. Талайлы къул буса, аны малайиклер сакълар. Бу ерде бир хабар да бар. Абу-Закарийя деген бир яхшы гишиге оьлюм ювукъ болгъанда, къурдашларындан бирлери огъар – иман шагъадат, талкъын этди. Ол бетин айландырды. Экинчи керен де этди. Дагъы да, жавап бермей, бетин айландырды. Уьчюнчю керен талкъын этгенде, ачувланып: «Бу сёзюню¹⁰ айтаман», – деди. Къурдашлары, бу сёзюню эшитгенде: «Бу имансыз болуп гетмеге тура», – деп, йыламагъа башладылар. Сонг ол гишини гъакъкъы башына гелип: «Магъа бир зат сёйледигизму?» – деди. Олар: «Сёйледик», – деп, болгъан ишни айтдылар. Ол гиши: «Иш олай тюгюл, мени ол сёзюню – сувну гёрсетеген шайтангъа эди», – деди. Сонг, шагъадатны калимасын да гелтирип, жанын Аллагъу Таалагъа тапшурду. Алайгъи ррагъмат! Мансуру бну 'Аммар деген гишиден айтылгангъа гёре, бир гишиге оьлюм гелсе, дёрт затын дёрт башгъа зат елер: малъын – варислер, жанын – Малакул-Мавт, этин – хуртлар, сюеклерин – топуракъ. Энди муьминге къалагъан – иманы да, амалы да. Амма ол малъуьн шайтан иманын алса, амалындан да пайда ёкъ. Сонг гъали бизге борч зат – иманыбыз гетмакъдан къоркъуп, шайтан малъуьнню макрюзюнден къаулмакъны себеплерин¹¹ гъазир этмакъдыр. Бир тюрлю хабар китапларда язылгангъа гёре, гишиге оьлюм ювукъ болгъанда, ягъына дёрт малайик гелип, аввал бириси салам берген сонг: «Мен сени рызкъунгуну кютюп турагъан малайикмен. Бугюн сагъа гюнтувшу булан гюнбатышны арасында бир локъма¹² рызкъу тапмадым», – деп айтар. Сонг, экинчиси гирип, салам берген сонг: «Сен ичеген сувну тадбирин¹³ Аллагъу Таала магъа тапшургъан эди. Машрикъ булан Магърибни арасында бугюн сагъа бир ичим¹⁴ сув тапмадым», – деп айтар. Сонг, уьчюнчюсю гирип: «Мен де сени пусларынга¹⁵ къаравул этеген малайик эдим. Дюньяны устьюнде бугюн сагъа бир пус да тапмадым», – деп айтар. Сонг, дёртюнчюсю гирип: «Мен сени ажалынгни устьюнде къоюлган малайикмен. Бугюн сагъа гъеч бир ерден бир сагъат къадар заман тапмадым», – деп айтар. Булардан сонг, амалын язагъан кираман-катибинлер гелер. Бирлери онг ягъындан гелип, салам берген сонг: «Мен сени яхшы амалынгни яза эдим», – деп, бир бет акъ кагъыз

чыгъарыр. Ол гиши анда оьзюню яхшы амалларын гёрюп, шат болур. Бирлери буса сол ягъындан салам берип: «Мен сени яман амалларынгни яза эдим», – деп, бир бет къара кагъыз чыгъарыр. Ол гиши андагъы яман амалларын гёрюп, къайгъырыр. Булардан сонг, Малакул-Мавт гелер. Онг янында – рагъматны малайиклери, сол янында – азапны малайиклери болур. Шол малайиклер аны ругъун, тартып тамагъына гелтирген сонг, Малакул-Мавт алып. Сонг, яхшы гиши эди буса, жанын малайиклер гётерип, Аллагъу Тааланы алдына элтер. Аллагъу Таала: «Аны энди чархына къайтарыгъыз!» – деп буюрур. Сонг, малайиклер ол жанны алып, азбарына¹⁶ гелтирерлер. Оьзюне йылайган-къайгъырагъанланы да, йыламайган-къайгъырмайганланы да гёрюп, амма сёйлемеге болмас. Жаназаны арты булан къабуруна барган сонг, Аллагъу Таала чархына гирмакъны¹⁷ буюрур. Бирдагъы хабарда гелгенге гёре, оьлюм ювукъ болгъан гиши, талайлы гиши болса, кёкден гюн йимик акъ юзлю малайиклер, женнетден акъ халатлардан гелгенде булан гелип, Малакул-Мавт жанын алган сонг, ол халатланы гийдирерлер. Талайсыз гиши болса, кёкден бир тюрлю малайиклер азапдан опуракълар да булан гелип, жанын алган сонг, аланы гийдирерлер. Сонг, жанын алып кёкге чыкъмагъа суйгенде, кёкню къапурлары бегетилип табулур. Ол заман Аллагъу Таала тарабындан: «Аны оьзюню къабуруна элтигиз!» – деп аваз гелер. Оьлюм ювукъ болгъанда, гиши Аллагъу Таалагъа яхшы юрек тутмагъа герек. Аллагъу Таала гишини шол заманындагъы юрегине гёре иш этер деп бар.

¹ Сыны – уллу тепси, табакъ.

² Эсгермекедир.

³ Мутиълик – табилик, бойсынмакълыкъ, ириялыкъ.

⁴ Арапча сёзлени маънасы: «Рагъмулу ва шабагъатлы Аллагъны аты булан. Сен рагъатланган жан! Оьзюнгню Есинге сен разилик булан къайт ва Мени къулларымны арасына гир ва Мени женнетиме сен гир!»

⁵ Гъазават – къазават, динни устьюнлюгю учун этилеген дав.

⁶ Оьлмакъны – оьлмекни. Оьлмакъгъа – оьлмекге. Оьлмакъдан – оьлмекден.

⁷ Шукр этмакъны – шюкюрлюк этмекни, рази болмакъны.

⁸ Тамыздырмагъа.

⁹ Бермекни.

¹⁰ Демек, Иблис-шайтан таклиф этеген сёзюню.

¹¹ Себеплерин – (мунда): чараларын деген маънада.

¹² Локъма – гесек.

¹³ Тадбир – чара, кюй, къайда.

¹⁴ Ичим – ичерликни бир керен уртлап болар чакъы оьлчев, ютум.

¹⁵ Пус – (мунда): тыныш алагъан ва чыгъарагъан гъава.

¹⁶ Азбар – (диалектде) абзар.

¹⁷ Гирмекни.

Гъазирлеген **Гь. Оразаев**
(давамы гелеген номерде)

- Гьалиги заман улан той, кыз тойну шариат ёлда нечик этмеге герек?

- Белгили йимик, той этмек, кьонакъланы чакьырмакь, сююнмек шариатга гёре сюннет санала, эгер дин айтагъан дазудан чыкьмай буса. Къатынгишилер айрыча, эригишлер айрыча болмагъа тарыкь. Тойда гери урулагъан музыка алатланы сокъмагъа, эргиши ят тиштайпалар булан бийимеге, эсиртеген ичкилер салмагъа ва ичмеге ярамай, гьарам. Эгер де той есилер адамланы гьайран этмеге сююп, артыкь акъча харжлай буса да, ярайгъан иш тьогюл. Маънасыз затланы алып, ерсиз безендиривлер этмеге де яхшы тьогюл. Демек, бинаны ижарагъа хыйлы харж этип алыв, гелинни гёлегине берилген уллу уллу акъча яда о гёлек ачыкь болув, лепекелеге харж этив, макияж, ягъыныв – бары да бош затлар. Гелин макияж ва причёска этип, бир-бирде намаз жувунуп да, намаз къылып да болмай къала. Шо ярайгъан зат тьогюл! Шолайлыкь тувра гьарам. Той есилер булай йыбаныв этип, хыйлы гюнагълар къазана, неге десе чакьырылып гелгенлер саялы олар жавап бере. Булай тойну сонг да не берекети болсун? Янгы тувулунагъан агълю булай уллу гюнагълардан башланмакь огь не яхшы тьогюл дагъы! Тойларыбыз нечик оьтегенни къайсыбыз билмей? Гелинни артындан машинлер барагъанны не болагъанны ким гөрмеген? Ичип, эсирип, ёлгъа чыгълалар, авлиялар йимик гьайдап, авариялар эте, яралана, гьатта оьле. Булайлыкь Ислам динден бек ариде. Булай гьарам тойдан сонг уйленгенлер айрылагъан гезиклер де сийрек тьогюл. Бусурманлар болгъан сонг, биз динибизге гёре юрюмеге къасткъылмагъа герекбиз. Уйленегенде мавлет охумагъа, зикир этмеге, кёп сюеген Мугъаммат Пайхаммарыбызны * эсге алмагъа бек яхшы болур. Янгы къурулагъан агълюге берекет, ожакъгъа татывлукь, барлыкь ёрамакъдан яхшы не болсун?! Шолай ожакъда тувгъан авлетлер де ата-анасын сююндюрер, рагьмулу ва берекетли болур, Аллагь буюрса.

- Айрылагъанда эр-къатын телефондан таба айрылмагъа боламы, шо байлавлукьдан таба айрылса, таманлыкь этеми?

- Эр де къатын да айрылагъанда, эр къатынына айрылып сёзлени гёрюп айтса да, телефондан таба айтса да яда оьз-оьзюне айтса да таманлыкь эте ва айрылып герти бола.

- Зувгъан тартагъанда Аллагьны къайсы калима сёзюн айтып тартса яхшы?

- Зувгъан тартагъанда не айтса да уллу башгъалыкь ёкь. Аллагьны 99 атын айтмагъа ярай, «Субгъаналлагь», «Альгъамдуллилагь», «Аллагь Акбар», «Астагьфирулагь» айтма ярай, суйсе, шоланы барысын да бирикдиреген «Субгъаналлагь вальхамдуллилагь ва ля илягъа иллялагь валлагь акбар», – деп айтмагъа ярар. Шо кепде Мугъаммат Пайхаммаргъа * салават салмагъа яхшы, айрокьда жума гече: хамистьонден жумагъа чыгъагъан гече.

- Къызыяшны языву бегилип бола дегени гертими? Адамлар дарман эте дей, шо гертими буса, ону нечик тайдырмагъа бола?

- Адамгъа сигьру этилип бола дегени гертиден де бар зат. Бу назик ва тетекейли масъалалардан ва шо саялы о гьакь-да ерли имама булан ёлугъуп, гьакълашса яхшы болур.

- Намазны артындан тилейгенде дюньядагъы затлардан тилемеге яраймы? Сонг да гьар намазны артындан тилей туруп, тилейген затны автоматически, ойлашма да ойлашмай айтып къояман. Шолай яраймы?

- Бары да затны Яратгъаныбыздан тилемеге тарыкь, неге тьогюл биз Онда бек гьажатлыбыз. Дуа этегенде биз Есибизге таби экенибизни гёрсетебиз. Къудратлы Аллагь буса, Озюнден къулу тилейгенни сюе, ушата, жавап бере алгъышларыбызгъа. Гери урулмайгъан затларда Аллагьгъа тилемеге нечакьы да ярай, яхшы да дюр.

- Пеленче оьзю учун гьаж къылгъан сонг, бир оьлген адам учун умра къылса, умра къылынган адамгъа гьаж къылмакь борч боламы?

- Оьлген адам учун умра къылынган буса, ону учун гьаж къылмакь борч тьогюл. Олай этиле сав адам учун умра къылынган буса.

- Линзалар салып, гёзлерини тьосюн алышдырмагъа яраймы?

- Эгер де линзалар янгыз гёзню тьосюн алышдырмакь ва безенмек учун салына буса, шо гери урула, неге десе ариллюк учун адам тыш гёрюнюшюн алышдырмагъа герекмей, шо гьарам санала. Гёзлери осал гёрегенлер тьосю ёкь линзаланы къолласа яхшыдыр.

- Эрим даим ялгъан айта магъа. Шолай яраймы дагъы?

- Ялгъан айтыв уллу гюнагълардан санала. Бир керен ялгъан айтгъан гиши, айтгъанын яшырмакь учун, дагъы да, дагъы да ялгъан къошмагъа герек бола. Шолайлыкь нечакьы да узатылмагъа бола. Пайхаммарны * сёзлерине гёре, ялгъан айтагъан адам бизин арабыздан тьогюл. Ялгъан айтагъан адамны авзундан яман ийис чыгъа ва шоу малайиклер сезе. Башгъа гьадисде булай айтыла: «Экиюзлюню уьч белгиси бар: сёйлейгенде ялгъан айта; этежекмен деп айтагъанда, сёзюн тутмай; инанывну болдурмай». Ожакъда уйню башы – ата ялгъан айта буса, ону арты булан авлетлери де ялгъан айтмагъа башлажакь. Ялгъан айтагъан гишини абуру тая, жамиятда ол абурсуз, сыйысыз бола. Аллагьны алдында огьар жавап бермеге къыйын болажакь.

- Эрге бармагъан тиштайпаны янында ким болмагъа герек, эгер ол гьаж къылмагъа сюе буса?

- Эрге бармагъан тиштайпа гьтаж къылмагъа оьзюню магърамы булан бармагъа бола. Магърамы деп айтыла ол эрге бармагъа болмайгъан ювукь къардашына: атасына, уланкъардашына, уллатасына, эмчек къардашына. Олай да тиштайпа гьаж къылмакь учун къатынгишилеге къошулуп бармагъа да бола.

- Ювукьдагъы межитни къоюп, башгъа межитге барып, намаз къылмагъа яраймы?

- Мунда гьасил себепге гёре бола. Эгер де ювукьдагъы межитде жамият кемий буса, ону къоюп башгъасына бармакь яхшы болмас. Амма ювукьдагъы межитде ер аз буса, тыгъысылыкь бар буса, башгъа межитге бармакъда пуршав ёкь. Олай да ювукьдагъысын къоюп, йыракьдагъысына адамлар аз экенге бармагъа да ярар.

- Музыкагъа тынгламагъа яраймы?

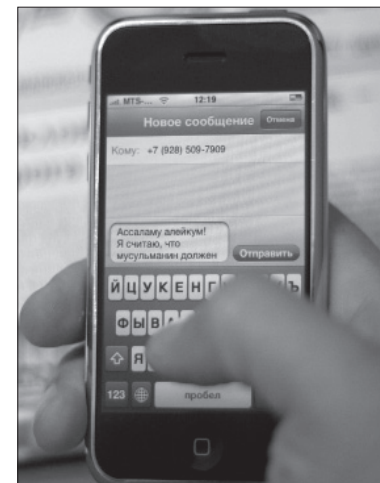
- Музыка алатлар гери урулагъан, гьарам саналагъанлары бола. Шолагъа тынгламагъа, озокьда, ярамай. Яратылгъан музыка алатлагъа тынгламакъда буса гюнагь ёкь.

- Биз шу светский университетде къыйналып охуп, алагъан билимден ахыратыбызгъа бир аз сама да пайда бармы?

- Адамлагъа зарал этмейген къайсы илмуну да ахтармагъа, уйренмеге ярай. О илмудан айлана якь-дагъылагъа пайда гелтире буса, шогьар охуп, билим алгъангъа зувап да болажакь, Аллагь буюрса. Зувап бу дюньяда да, ахыратда да болажакь.

- Гечелер юхлап болмай къыйналаман ва гьалиги дарманланы да ичмеге суймеймен. Юху гелтиреген магъа бир-эки дуа язгъанны сюер эдим.

- Юхлап болмайгъанлагъа хыйлы кёмеклер бар. Шоланы арасында ятгъанча эки къашыкь бал ашамакь бар. Намаз жувунуп ятмакъ да арил себеп санала юхугъа.

Аяву охувчулар, "Мобильный байлавлукь" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тьопде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-296-94-22**

- Къылынмай къалгъан борч намазлар бар туруп, гече къылынагъан эки ракаатлы тагъажут намазны къылмагъа яраймы?

- Борч намазлар бар туруп сюннет намаз къылмагъа ярамай. Къылынмай къалгъан намазлары бар туруп, адам инг башлап шоланы тёлемек учун къасткъылмагъа тарыкь. Къылынмагъан намазны гече бир гесек юхлап къыла буса, шогьар да тагъажут намазгъа йимик шабагъат болмагъа бола, Аллагь буюрса.

Рузнама

Январь

дни	Утренний	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	6:31	8:16	12:53	15:08	17:28	19:02
2	6:31	8:16	12:53	15:09	17:29	19:03
4	6:31	8:16	12:54	15:11	17:32	19:04
6	6:31	8:16	12:55	15:13	17:33	19:06
8	6:31	8:16	12:55	15:14	17:34	19:08
10	6:31	8:16	12:56	15:16	17:36	19:09
12	6:31	8:16	12:57	15:18	17:38	19:11
14	6:31	8:16	12:58	15:20	17:41	19:13
16	6:31	8:14	12:58	15:21	17:43	19:14
18	6:31	8:13	12:59	15:24	17:46	19:17
20	6:30	8:12	13:00	15:26	17:49	19:19
22	6:28	8:09	13:00	15:28	17:51	19:20
24	6:27	8:08	13:01	15:30	17:54	19:22
26	6:26	8:06	13:02	15:32	17:56	19:23
28	6:25	8:05	13:02	15:34	17:59	19:26
30	6:24	8:03	13:02	15:36	18:01	19:27